

# הלכות הדף היומי

## מסכת קידושין

### תוכן

- א. כהן גדול באלמנה לוקה שתיים אחת משום לא יקח ואחת משום לא יחלל .....2
- ב. משום לא יחלל זרעו בשלא גמר ביאתו .....2
- ג. וחלוצה ... מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא .....3
- ד. בעל לוקה לא בעל אינו לוקה משום דכתיב לא יקח ולא יחלל מה טעם לא יקח משום לא יחלל .....3
- ה. במחזיר גרושתו שאם קידש ולא בעל שאינו לוקה .....5
- ו. בכהן גדול באלמנה שאם בעל ולא קידש שלוקה ולא יחלל זרעו בעמיו אמר רחמנא והרי הוא חילל .....6
- ז. במחזיר גרושתו שאם בעל ולא קידש שאינו לוקה דרך ליקוחין אסרה תורה .....7
- ח. גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד ... החיו לכם לעבדים ולשפחות .....8
- ט. אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד .....9
- י. ומיום שחרב בית המקדש נהגו כהנים סילסול בעצמן כרבי אליעזר בן יעקב ... בא לימלך מורים לו כרבי אליעזר בן יעקב נשא אין מוציאים אותה ממנו כרבי יוסי .....11
- יא. האומר בני זה ממזר ... נאמנים ... יכיר יכירנו לאחרים .....12
- יב. נאמן אדם לומר זה בני בכור .....12
- יג. וכשם שנאמן אדם לומר זה בני בכור כך נאמן אדם לומר זה בן גרושה וזה בן חלוצה וחכמים אומרים אינו נאמן .....16
- יד. מי שנתן רשות לשלוחו לקדש את בתו והלך הוא וקדשה אם שלו קדמו קידושיו קידושין ואם של שלוחו קדמו קידושיו קידושין ואם אינו ידוע שניהם נותנים גמ' .....18

# הלכות הדף היומי

## מסכת קידושין

דף עח.

### א. כהן גדול באלמנה לוקה שתיים אחת משום לא יקה ואחת משום לא יחלל

כבר התבאר לעיל דף עז: שאם קידש כהן גדול<sup>1</sup> אלמנה ובעלה, לוקה שתיים אחת משום (ויקרא כא פסוק יד טו) אֶלְמָנָה וגו' לא יקה ואחת משום וְלֹא יַחְלִיל זָרְעוֹ בְּעַמִּיו אבל בקידושין<sup>2</sup> או נישואים לחוד אינו לוקה<sup>3</sup>.

### ב. משום לא יחלל זרעו בשלא גמר ביאתו

כהן גדול שבא על אלמנה לוקה אחת, אע"פ שלא קידש, כמו שיבואר להלן. שנאמר (ויקרא כא פסוק טו) וְלֹא יַחְלִיל זָרְעוֹ בְּעַמִּיו כיון שבעלה חללה, ופסלה לכהונה.

י"א שאפילו לא גמר ביאתו ואפילו הערה בה לוקה, כיון שהוא מוזהר שלא יחלל כשרים, לא זרעו ולא אשה ובביאתו חיללה לכהן הדיוט<sup>4</sup>. וי"א<sup>5</sup> שאם בא על גרושה, זונה, וחללה, בין כהן גדול ובין כהן הדיוט, לוקה רק בגמר ביאתו<sup>6</sup>, והזריע. וי"א<sup>7</sup> שבין כהן<sup>8</sup> גדול ובין כהן הדיוט חייב משום לאו זה, אף בבעל לחוד, בין באלמנה בין בגרושה או זונה או חללה.

<sup>1</sup> רמב"ם איסורי ביאה פ"ז ה"ד

<sup>2</sup> דהילכתא כוותיה דרבא נגד אביו בקידושין ע"פ ע"א דבקידישין לחוד ליכא מלקות ועיין ל"ת קנט וקס האם יש איסור בקידושין עכ"פ מדרבנן בנושא גרושה או חללה וה"ה כאן

<sup>3</sup> מנחת חינוך מצוה רסו אות א

<sup>4</sup> ואפילו בהעראה ולא גמר ביאתו משא"כ חילול זרעו אינו אלא בגמר ביאה ומ"מ אינו לוקה משום חילול האשה לחוד וחילול זרעו לחוד כיון שהם שם אחד במעשה אחד (חינוך רעד)

<sup>5</sup> הראב"ד בהשגות שם ועיין מנחת חינוך רסו אות א שהקשה א"כ צ"ע על הרב המגיד איך כלל שיטת הראב"ד עם הרמב"ן בחדא מחתא, דלדעת הרמב"ן חייבים על שלש נשים אף בלא גמר ביאתו משום חילול דידה, אבל לדעת הראב"ד אינו חייב אלא אם גמר ביאתו משום חילול הזרע.

<sup>6</sup> ומ"מ מודה הראב"ד דכהן גדול באלמנה בביאה אינו לוקה שתיים אף בגמר ביאתו, אחד משום חילול האשה שנעשה בהעראה ואחד משום חילול הזרע שנעשה בגמר ביאה דאין לוקין שתי מלקיות משם אחד בביאה אחת כמבואר במגיד משנה שם ובפני יהושע קידושין ע"פ ע"א וכן עיין בל"ת קסא

<sup>7</sup> הלאו דחילול זרע בגמר ביאתו נראה דעת הרב המגיד דאינו חייב, ע"ש במגיד משנה שכתב הטעם דחילול זרע לא שייך אלא כשנולד הזרע (מנחת חינוך שם)

<sup>8</sup> רמב"ן ריטב"א ומאירי קידושין ע"פ ע"א

# הלכות הדף היומי

## מסכת קידושין

### ג. וחלוצה... מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא

כבר התבאר במסכת יבמות דף כד. שחלוצה אסורה לכהן, וכן דרשו<sup>9</sup> (ויקרא כא פסוק ז) וְאִשָּׁה גְרוּשָׁה מְאִישָׁה לֹא יִקְחוּ וְאִשָּׁה, לרבות את החלוצה, שהי"ו באה לרבות. וכן נמנו במשנה ובברייתא גרושה וחלוצה לכהן הדיוט בין שאר חיבי לאוין. ומכל מקום אין האיסור אלא מדרבנן<sup>10</sup>, מפני שהיא כגרושה, והדרש מן הכתוב אינו אלא אסמכתא, ולא מנו אותה בין חיבי לאוין אלא באשגרת הלשון<sup>11</sup>. ואין בה אלא מכת-מרדות מדבריהם.

איסור חלוצה לכהן לא נאמר אלא בזו שחלץ לה יבמה, אבל צרתה כשרה לכהונה. שדוקא גרושה או חלוצה אסורה, שהאיש עושה בה מעשה, מה שאין כן צרתה שלא נעשה בה מעשה<sup>12</sup>.

כהן שנשא חלוצה, כופים אותו להוציא<sup>13</sup>. ואין נוהגים בו קדושה לקרות בתורה ראשון, ואינו נושא את כפיו<sup>14</sup>.

### ד. בעל לוקה לא בעל אינו לוקה משום דכתיב לא יקח ולא יחלל מה טעם לא יקח משום לא יחלל

כבר התבאר במסכת סוטה דף מד. ששלש נשים<sup>15</sup> נאסרו על כל הכהנים, גרושה, זונה, וחללה. ועל כהן גדול ארבע, אלו השלש והאלמנה.

כל כהן שנשא אחת מהשלש נשים אלו בין גדול, בין הדיוט, ובעל, לוקה. ואם בא עליה דרך זנות אינו לוקה<sup>16</sup>, משום זונה או גרושה או חללה. וכן אם

<sup>9</sup> כאן בגמ' גם בתו"כ אמור פרשה א תחילת פרק א אות ט

<sup>10</sup> רמב"ם אישות פ"א ה"ז ואיסור"ב פ"ז ה"ז; מוש"ע אהע"ז ו א.

<sup>11</sup> רמב"ן וריטב"א מכות יג. ר"ן מגילה כו.

<sup>12</sup> תו"כ אמור שם

<sup>13</sup> מוש"ע אהע"ז סי' ו ו וקנר כ

<sup>14</sup> מג"א קבח נז, ועי' פמ"ג שם א"א ס"ק נח

<sup>15</sup> רמב"ם איסורי ביאה פ"ז ה"א

<sup>16</sup> שם ה"ב וחינוך מצוה רסו

# הלכות הדף היומי

## מסכת קידושין

קידש<sup>17</sup> ולא בעל אינו לוקה. שנאמר (ויקרא כא פסוק ז) לא יקחו עד שיקח ויבעול<sup>18</sup>.

ואע"ג שכהן גדול הבא על אלמנה לוקה אחת<sup>19</sup> אע"פ שלא קידש כמו שיבואר להלן, שנאמר (שם פסוק טו) ולא יחלל כיון שבעלה חללה ופסלה לכהונה, בזונה וחללה וגרושה אינו כן, שהרי הן מחוללות ועומדות קודם בעילתו. ולהלן יבואר י"א<sup>20</sup> ששלש נשים אליו<sup>21</sup> שוים לאלמנה לכהן גדול, שאם בעל ולא קידש לוקה אחת, ואם קידש ובעל לוקה שנים.

<sup>17</sup> "והנה קידש ולא בעל לכולי עלמא אין לוקין ואני מסופק אם יש איסור בקידושי פסולות לכהונה או אפילו איסורא ליכא. ובשאר חייבי לאוין, לא מיבעיא להחולקים על הר"מ וסוברים דבעל לוקין אף בלא קידושין דלא כתיב בהו קחה, א"כ הקידושין לא מעלין ולא מורידין, נראה פשוט דאין איסור כלל לקדש חייבי לאוין בכסף ובשטר, אלא אפילו להאומרים דאין לוקין אלא בקידושין מ"מ הקידושין בעצמן נראה דאין איסור כלל. אך באיסורי כהונה, בין לשיטת הר"מ דבעל אחר הקידושין לוקין משום לא יקה, ולשאר השיטות דלוקין ג"כ משום לא יקה ולא יחלל ג"כ, אפשר כיון דהוציא הכתוב בלשון קחה, ואב"י סובר דעל הקידושין בעצמן לוקין, נהי דרבא פליג, מהיכי תיתי נשוי פלוגתא רחוקה לומר דלרבא אפילו איסורא ליכא, ובפרט לשון אין לוקה משמע מלקות הוא דליכא הא איסורא איכא והנה בב"מ י' ע"ב, גבי איכא בינייהו כהן דאמר ליה לישראל צא וקדש לי אשה גרושה, דאי משום בר חיובא האי לאו בר חיובא, ואי מטעם דאי בעי עביד אי בעי לא עביד וכו', נראה דהקידושין הם עבירה. ועי"ש בתוס' ד"ה דאמר, הקשו מאי נפקא מינה אי יש שליחות הא רבא סובר קידש אינו לוקה. ותירצו שני תירוצים, א' דנפקא מינה בבעל אח"כ דלוקין אף על הקידושין כדמוכח בתמורה וכו', והשני דנפקא מינה לענין הקידושין דאי אין שליחות לאו קידושין נינהו, עי"ש נראה משם דודאי יש איסור בקידושין לחוד, דאי לא הוי כלל איסורא מאי דבר עבירה איכא בשלח שליח לקדש, אלא על כרחך איסור דאורייתא איכא. וכן בתמורה ה' ע"ב, דמקשה הש"ס לרבא דסובר כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני, והרי אלמנה לכהן גדול דרחמנא אמר אלמנה וגרושה לא יקה, ותנן כל מקום שיש קידושין ויש עבירה הולך אחר הפגום, ולרבא לא יתפסו הקידושין. נראה ג"כ דאיסור איכא, דאי לאו הכי אפילו לרבא תופסין הקידושין דהוא עצמו סובר דקידש אינו לוקה א"כ מאי לא תעביד אמר רחמנא בקידושי כסף ושטר, אלא על כרחך דאיסורא איכא. ואחרי זה ראיתי להריטב"א קידושין מ"ב ע"ב [ד"ה מאי] מביא סוגיא זו דב"מ, וכתב דלפני עור לא שייך בזה דאפילו כהן עצמו לא עביד איסור כלל עד דבעיל. ועי"ש שיטתו שפירש הסוגיא דאין שליח לדבר עבירה, נראה מדבריו בפירוש דאפילו איסורא ליכא בכהן המקדש נשים פסולות. והסוגיא בתמורה צריך לומר כיון דבעיל אח"כ עובר למפרע, עי"ש בריטב"א ע"ה ע"א [ד"ה רבא, לפיכך שייך] אי עביד לא מהני, וצ"ע דין זה." (מנחת חינוך מצוה רסו אות ט)

<sup>18</sup> עיין בחינוך מצוה רסו וז"ל "שלא ישא כהן, בין כהן גדול בין כהן הדיוט אשה זונה לאשה, שנאמר (ויקרא כ"א, ז') אשה זונה וחללה לא יקחו, ולשון קחה משמע דרך אישות, על כן אינו לוקה עליה אלא כשנשאה ובעלה, שכן בא הפירוש שאין החיוב עד שיבעלנה"

<sup>19</sup> שם ה"ג

<sup>20</sup> השנת הראב"ד שם ורמב"ן קידושין עה ע"א

<sup>21</sup> ודעתם דאם קידש לחוד אינו לוקה, אבל בעילה לחוד לוקה בכולן משום הלאו לא יחלל. וקידש ובעל חייב שתיים בכל הנשים בין כהן גדול בין כהן הדיוט. והנה לפי דעת הרמב"ן [הנ"ל] שהביא הרב המגיד שם, שוה כהן הדיוט וכהן גדול בשלש נשים לכהן גדול באלמנה לגמרי. אבל מדברי הראב"ד שם מבואר דמודה להר"מ דהלאו דלא יחלל לא שייך בשלש נשים הללו בין בכהן גדול ובין בכהן הדיוט כיון שמתחללת כבר לכהונה, רק באלמנה לכהן גדול כיון שמתחללה אפילו לכהן הדיוט, אך לוקין בבעילה לבר משום ולא יחלל זרעו, דהבנים הם חללים והוא מחלל הזרע, על כן סיים הראב"ד בהשגות שם, בגמר ביאתו, עי"ש. א"כ כהן הדיוט וגדול אינו חייב על העראה בלבד כלל בלא קידושין, רק בקידושין חייב משום לא יקה, ובודאי חייב על

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

# הלכות הדף היומי

## מסכת קידושין

וכן אחד ממזר שנשא ישראלית, או ישראלי שנשא ממזרת, כיון שבעלו אחר הקידושין לוקין, קידש ולא בעל אינו לוקה, בעל ולא קידש אינן לוקין משום ממזרות, שאין לך בכל חייבי לאוין מי שלוקה על בעילה בלא קידושין, אלא כהן גדול באלמנה<sup>22</sup>. וי"א<sup>23</sup> שאפילו לא קידש חייב על הביאה לחוד.

### ה. במחזיר גרושתו שאם קידש ולא בעל שאינו לוקה

כבר התבאר לעיל דף עז. שהמגרש את אשתו<sup>24</sup> בין מן האירוסין<sup>25</sup> בין מן הנשואין ונתקדשה לאחר אע"פ שלא נישאת ואע"פ שלא בעלה וגירשה, או מת, אסורה לחזור לראשון.

ואם החזירה הראשון ובעלה בין כדרכה בין שלא כדרכה<sup>26</sup>, אפילו לא גמר ביאתו<sup>27</sup> כיון שהערה בה דהיינו שהכניס<sup>28</sup> העטרה<sup>29</sup>, לוקין שניהם<sup>30</sup> ככל חייבי לאוין וכופין אותו להוציא שנאמר (דברים כד פסוק ד) לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה לא יוכל בעלה הראשון. אולם הולך כשר שהרי אינה ערוה<sup>31</sup>.

הערה אחר קידושין דחייבי לאוין איתרבי לענין הערה ביבמות פרק הבא על יבמתו נ"ה ע"א. ועיי"ש בקידושין דמבואר שם, דבגמר ביאתו חייב גם משום חילול זרעו. (מנחת חינוך שם אות א) שם ה"ב<sup>22</sup>

הרמב"ן (קידושין ע"ח ע"א ד"ה הא דאמרינן)<sup>23</sup>

שו"ע אבהע"ז סי' י סעי' א וחלקת מחוקק ס"ק א קרבן נתנאל פ"א דיבמות אות יג<sup>24</sup>

כ"כ במנחת חינוך מצוה תקפ אות א<sup>25</sup>

ואם בא עליה בהפסק בגד כגון שכרך סמרטוט על אברו או שם גומי עליו עיין אוצר הפוסקים שם יא אות ג אריכות גדולה בזה<sup>26</sup>

ואפילו לא הוציא זרע וכמש"כ בטור שם<sup>27</sup>

ועיין ל"ת שנג הערה ט בשם הנודע ביהודה תנינא אבהע"ז סי' כג דצריך שיערה במקור ולא מקרי הערה כי אם בהכנסת כל העטרה כולה לתוך הנקב שבתחתית השפיות ולא סגי בהכנסת העטרה אפילו כולה לתוך עומק שבין שתי שפיות אלא לתוך הנקב ממש.<sup>28</sup>

היינו שבראש הגיד אינו אלא בשר ולא גוף הגיד ולהכי אינו ביאה להתחייב עליו ועיין ל"ת שנג הערה י מהי העטרה<sup>29</sup>

עיין שואל ומשיב מהדורא קמא ח"ב סי' עט שהביא בשם ספר אמרי בינה שלאשה אין איסור לחזור לבעלה הראשון ואינו איסור אלא על האיש שלא להחזיר והוא ז"ל חלק עליו והוכיח דהאיסור על שניהם ועיין בחינוך תקפ ונוהג איסור זה בכל מקום ובכל זמן, בזכרים שעליהן באה האזהרה שלא להחזיר. ומכל מקום גם הנשים בכלל האיסור, אף על פי שעיקר הלאו לאנשים<sup>30</sup>

רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק טו הלכה ב<sup>31</sup>

# הלכות הדרף היומי

## מסכת קידושין

ודוקא<sup>32</sup> אם קידש ובעל, אבל קידש לחוד אינו עובר<sup>33</sup> ואינו לוקה, ולהלן יבואר שגם אם בעל לחוד אינו לוקה.

### ו. בכהן גדול באלמנה שאם בעל ולא קידש שלושה ולא יחלל זרעו בעמיו אמר רחמנא והרי הוא חילל

אחד כהן גדול משוח בשמן המשחה, או המרובה בנדרים, ואחד כהן העובר, ואחד כהן גדול שמנוהו ועבר, וכן כהן משוח מלחמה, שבא על אלמנה לוקה אחת, אע"פ שלא קידש. שנאמר (ויקרא כא פסוק טו) ולא יחלל זרעו בעמיו כיון שבעלה חללה, ופסלה לכהונה.

אבל זונה<sup>34</sup> וחללה וגרושה הרי הן מחוללות ועומדות קודם בעילתו<sup>35</sup>, ולפיכך לוקה כהן גדול לבדו על בעילת אלמנה לבדה, אע"פ שאין שם קידושין שהרי חיללה, והוא מוזהר שלא יחלל כשרים לא אשה<sup>36</sup> ולא זרעו. אבל גרושה זונה וחללה אפילו אם היא גם אלמנה<sup>37</sup> אינו לוקה, בין כהן גדול, ובין כהן הדיוט, אא"כ קידש ובעל, ואז לוקה אחת, משום הלאו המפורש בהם. וי"א<sup>38</sup> שבכלל<sup>39</sup> לאו זה נכללו גרושה, זונה,

<sup>32</sup> רמב"ם הלכות גירושין פרק יא הלכה יב, מנ"ח שם

<sup>33</sup> עיין בשערי דיעה ח"ב סי' קל באיש ואשה שבאו ממרחק ואח"כ בא עד אחד מאותו מקום והעיד שזה האיש החזיר גרושתו אחר שנשאת והבעל אומר שלא ידע שנישאת והאשה מכחישה ואמרת שלא נישאת ופלפל שם אי הוי דבר שבערוה ואין העד נאמן או דחיישינן לדבריו והסיק שאם בי"ד יכולים לברר דבר זה צריכים הם להפרישם זה מזה עד שיתברר הדבר ואם קשה לברר את הדבר יגרש אותה בעלה בגט על תנאי שאם נשאת לאיש אחר קודם שחזרה אליו הרי זה גט ואם לאו אין זה גט ומרויח בזה איסור תורה דממנ"פ אם היתה לאיש אחר א"כ הרי היא מגורשת בגט זה ואין עוברים על לאו זה דמחזיר גרושתו כיון דבעינן קידש ובעל ואיסור פילגש אין כאן כיון שהוא דרך נישואין ואסורה לכל העולם מצד איסור אשת איש כיון שיש כאן ספק שמא הגט כשר ואיסור דרבנן אין כאן דספק דרבנן לקולא ואם לא נשאת לאחר א"כ אין כאן גט והרי היא אשתו לכל דבר

<sup>34</sup> רמב"ם איסורי ביאה פי"ז ה"א וה"ג

<sup>35</sup> ובין כהן הדיוט בין כהן גדול אינו חייב עליהם בבעילה לחוד בלא קידושין לדעת הרמב"ם כמבואר בל"ת קנה ועי"ש בהרב המגיד טעם הר"מ דהלאו [לא יחלל] לא שייך בכהן הדיוט דלא כתיב גבי כהן הדיוט, וגם כהן גדול בשלש נשים כיון דמחוללת לא שייך גביה לאו דלא יחלל רק לא יקח, על כן אינו חייב בבעילה לבד רק כהן גדול באלמנה

<sup>36</sup> ובביאתו חיללה לכהן הדיוט ואפילו בהעראה ולא גמר ביאתו משא"כ חילול זרעו אינו אלא בגמר ביאה ומ"מ אינו לוקה משום חילול האשה לחוד וחילול זרעו לחוד כיון שהם שם אחד במעשה אחד (חינוך רעד)

<sup>37</sup> שאע"ג שבאלמנה לחוד לוקה על הביאה הכא כיון שאלמנה זו כבר מחוללת משום שהיא זונה או גרושה או חללה א"כ אין שייך בה לאו דלא יחלל וכ"כ במנחת חינוך רסו אות ט

<sup>38</sup> רמב"ן ריטב"א ומאירי קידושין ע"א

<sup>39</sup> עי"ש במגיד משנה שדברי הר"מ תמוהים, דמבואר בקידושין ע"ח ע"א דעל גרושה נמי לוקה משום שני שמות היינו לא יקח ולא יחלל. וז"ל המאירי שם "והדברים מתמיהים שהרי אף זונה וחללה וגרושה הוא מחלל מן התרומה וכן שמחלל את זרעו בהם" ועיין בפני יהושע בקידושין שם ובאחרונים שהאריכו בזה ליישב דעת רבינו. ולכן דעת הרמב"ן [בקידושין שם] דכהן הדיוט וכן כהן גדול בשלש נשים אלו שוים לכהן גדול באלמנה,

# הלכות הדרף היומי

## מסכת קידושין

וחללה, ואם בעל בין כהן גדול ובין כהן הדיוט, אע"ג שלא קידש לוקה משום לאו זה. וי"א<sup>40</sup> שאע"ג שבכהן גדול חייב בביאה לחוד משום לאו זה, ואפילו אם רק הערה בה, בגרושה חללה וזונה אינו חייב אלא אם כן גמר ביאתו,<sup>41</sup> כיון שבזה מחלל זרעו<sup>42</sup>, אבל אם הערה לבד אינו חייב כיון שאין בו חילול זרעו. וי"א<sup>43</sup> שכהן גדול חייב משום לאו זה, אף בבעל לחוד, בין באלמנה בין בגרושה או זונה או חללה, וכהן הדיוט אינו חייב כלל משום לאו זה, ולפיכך אינו חייב בבעל לחוד.

## ז. במחזיר גרושתו שאם בעל ולא קידש שאינו לוקה דרך ליקוחין אסרה תורה

ודעתם דאם קידש לחוד אינו לוקה, אבל בעילה לחוד לוקה בכולן משום הלאו לא יחלל. וקידש ובעל חייב שתים בכל הנשים בין כהן גדול בין כהן הדיוט, כמו כהן גדול באלמנה לשיטת הר"מ ולפי דעת הרמב"ן [הנ"ל] שהביא הרב המגיד שם, שזה כהן הדיוט וכהן גדול בשלש נשים לכהן גדול באלמנה לגמרי<sup>40</sup> הראב"ד בהשגות שם וז"ל שם "אין השכל מודה בזה שהרי למדו כהן הדיוט מכהן גדול לחלול הזרע בג"ש זונה זונה הלכך כי הדדי נינהו באסוריהו וטעות הוא בידו והטעהו מה שראה בגמרא כהן גדול באלמנה לוקה שתים אחד משום לא יקח ואחד משום לא יחלל והוא סבר דוקא כהן גדול ולא היא אלא משום דלא מיתני ליה בכהן הדיוט חלול דאשה בשלא גמר ביאתו קמייירי דליכא חילול זרע" ולפ"ז בשאר נשים חיובו רק משום חילול זרעו אבל משום חילול האשה בעצמה אין חייב וע"כ משום שבזה מודה לרמב"ם שאין לחייב כיון שהם כבר מחוללות ועומדות מלבד באלמנה לכהן גדול שע"י ביאתו מחלל אותה גם לכהן הדיוט ולכן חייב אפילו בהעראה לחוד (ואם קידש גם בגרושה וכו' ובכהן הדיוט בודאי חייב על העראה אחר קידושין דחייבי לאוין איתרבי לענין העראה ביבמות פרק הבא על יבמתו נ"ה ע"א) ועיין מנחת חינוך רסו אות א שהקשה א"כ צ"ע על הרב המגיד איך כלל שיטת הראב"ד עם הרמב"ן בחדא מחתא, לדעת הרמב"ן חייבים על שלש נשים אף בלא גמר ביאתו משום חילול דידה, אבל לדעת הראב"ד אינו חייב אלא אם גמר ביאתו משום חילול הזרע.<sup>41</sup> והנה לשיטת הראב"ד דחייב על גמר ביאה מחמת חילול זרע, כמבואר בגמרא קידושין ע"ח ע"א דגמר ביאתו חייב משום ולא יחלל זרעו, נראה דאף בגמר ביאתו ולא הוציא זרע אינו חייב על לאו זה. ועיין תוס' יבמות נ"ה ע"ב ד"ה אינו, כתבו גבי שפחה הרופה אף דכתיב שכבת זרע חייב על גמר ביאה אף בלא הוצאת זרע, נראה דדוקא שם דהכי גלי קרא, אבל כאן דעיקר הלאו משום חילול הזרע א"כ אינו חייב אף על גמר ביאה בלא הוצאת זרע (מנחת חינוך רסו אות ג)

<sup>42</sup> ומ"מ מודה הראב"ד דכהן גדול באלמנה בביאה אינו לוקה שתים אף בגמר ביאתו, אחד משום חילול האשה שנשגה בהעראה ואחד משום חילול הזרע שנעשה בגמר ביאה דאין לוקין שתי מלקיות משם אחד בביאה אחת כמבואר במגיד משנה שם ובפני יהושע קידושין ע"ח ע"א וכן עיין בל"ת קסא

<sup>43</sup> דעת הרב המגיד שם דיש חילוק בין כהן גדול לכהן הדיוט, דכהן גדול חייב אף בשלש נשים הנ"ל בבעל לחוד משום לא יחלל, וקידש ובעל חייב שתים משום לא יקח ולא יחלל כמו שהוא חייב באלמנה, ואין חילוק בכהן גדול בין אלמנה לשלש נשים הנ"ל, שלא כדעת הר"מ, ובכהן הדיוט ליכא לאו דלא יחלל, על כן קידש ובעל אינו חייב אלא אחת משום לא יקח, בעל ולא קידש אינו חייב כלל, דהלאו לא יחלל לא נכתב גבי כהן הדיוט כדעת הר"מ, וקידש ולא בעל אינו חייב בין כהן גדול ובין כהן הדיוט. הכלל, דעת הרב המגיד מכריע בכהן גדול לא כדברי הר"מ, ובכהן הדיוט כדברי הר"מ. ומשום הלאו דחילול זרע בגמר ביאתו נראה דעת הרב המגיד דאינו חייב, עי"ש במגיד משנה שכתב הטעם דחילול זרע לא שייך אלא כשנולד הזרע (מנחת חינוך שם)

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

# הלכות הדרף היומי

## מסכת קידושין

המגרש את אשתו<sup>44</sup> ונתקדשה לאחר, שהתבאר לעיל שאם החזירה הראשון ובעלה, לוקין שניהם, דוקא<sup>45</sup> אם קידש ובעל, אבל בעל לחוד אינו עובר<sup>46</sup> ואינו לוקה. וכבר התבאר שגם אם קידש לחוד אינו עובר ואינו לוקה.

## ח. גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד ... החיו לנכס לעבדים ולשפחות

כבר התבאר במסכת יבמות דף ס: שגיורת בין שנתגיירה כשהיא מבת שלש שנים ומעלה, בין שנתגיירה כשהיא פחותה מבת שלש שנים ויום אחד, פסולה לכהונה<sup>47</sup>, הואיל ואינה בת ישראל הרי זו זונה<sup>48</sup> ואסורה לכהן. ואם נשאה יוציא.

<sup>44</sup> שו"ע אבהע"ז סי' י סעי' א וחלקת מחוקק ס"ק א קרבן נתנאל פ"א דיבמות אות יג

<sup>45</sup> רמב"ם הלכות גירושין פרק יא הלכה יב, מנ"ח שם

<sup>46</sup> עיין בשערי דיעה ח"ב סי' קל באיש ואשה שבאו ממרחק ואח"כ בא עד אחד מאותו מקום והעיד שזה האיש החזיר גרושתו אחר שנשאת והבעל אומר שלא ידע שנישאת והאשה מכחישה ואמרת שלא נישאת ופלפל שם אי הוי דבר שבערוה ואין העד נאמן או דחיישינן לדבריו והסיק שאם ב"ד יכולים לברר דבר זה צריכים הם להפרישם זה מזו עד שיתברר הדבר ואם קשה לברר את הדבר יגרש אותה בעלה בגט על תנאי שאם נשאת לאיש אחר קודם שחזרה אליו הרי זה גט ואם לאו אין זה גט ומרויח בזה איסור תורה דממנ"פ אם היתה לאיש אחר א"כ הרי היא מגורשת בגט זה ואין עוברים על לאו זה דמחזיר גרושתו כיון דבעינן קידש ובעל ואיסור פילגש אין כאן כיון שהוא דרך נישואין ואסורה לכל העולם מצד איסור אשת איש כיון שיש כאן ספק שמא הגט כשר ואיסור דרבנן אין כאן דספק דרבנן לקולא ואם לא נשאת לאחר א"כ אין כאן גט והרי היא אשתו לכל דבר

<sup>47</sup> ועיין כנסת הגדולה הגהות הטור אות ב שקראים שחזרו לדת משה אסורים לכהן אבל בשו"ת הר"א מזרחי סי' נח כתב שמותרים שלא שייך שהם כלל גירות שישראלים גמורים הם אמנם עיין ברמ"א סף סי' ד שאסורים גם לישראלים משום ספק ממזרים.

<sup>48</sup> שו"ע אבהע"ז ו' ה, וכדעת הרמב"ם איסורי ביאה פ"ח ה"ג, וכך היא דעת תוס' יבמות סא ע"א ד"ה אין, ועי' תוס' ע"ז לו ע"ב ד"ה משום; ודעת הרמב"ם שם; רשב"א יבמות ס ע"ב בדעת רש"י שם ד"ה כשרה, וכ"נ בדעת רש"י קדושין עח ע"א סוד"ה ר' שמעון, וכ"כ בדעתו בריטב"א קדושין שם ובמ"מ איסורי שם ה"ב, ועי' מנ"ח מצוה רסו שלא כ"כ בדעת רש"י. ועי' ירושלמי קדושין פ"ד ה"א גיורת כזונה היא אצל כהונה, ועי' ש"ח"ו בפצוץ דכא גיורת שהיא כזונה אצלו כו' והטעם לפי שזונה שהקפידה תורה בכהונה הוא שלא תהא פגומה כלל וכמש"כ במגיד משנה שם, ואסורה מפני שהיא באה מן העכו"ם שהם שטופי זימה וכמש"כ תוס' יבמות שם, וכל שנולדה בגיות חל עליה שם זונה, אף על פי שלא נבעלה והא שאתא בקידושין שם לאסורה מפסוק דיחזקאל המובא לקמן בדעת הראב"ד הוא אסמכתא וכמש"כ תוס' יבמות שם. אך דעת הראב"ד בהשנות שם וז"ל שם "אינה משום זונה אלא משום דכתיב (יחזקאל פמ"ד פס' ב) בתולות מזרע בית ישראל והכי איתא בקידושין (עח ע"א)" וכן דעת הרשב"א יבמות שם והמאירי שם ס ע"ב וריטב"א קדושין שם. אבל גם לדבריהם האיסור הוא מן התורה וכמש"כ הראב"ד בהשנות שם פמ"ז ה"ב. שעד יחזקאל היה בקבלה למשה מסיני ובא הוא וגילה לנו וכמבואר ברשב"א יבמות שם. (ועיין מנ"ח מצוה רסו אות א שכתב שלראב"ד כל האיסור הוא מדברי קבלה וצ"ע). ועיין בירושלמי בכורים פ"א ה"ה וקדושין פ"ד ה"ו. שאיסור גיורת משום כי אם בתולה מעמיו יקח אשה, ולא גיורת ועיין בקרן אורה יבמות סא ע"א בדעת רש"י והראשונים שכתב לחלק שהפסול של בת שלש שנים היא משום זונה, ואפילו שלא נבעלה, שסתמן זונות הן, אבל פחותה מבת שלש שנים, שאינה ראויה לביאה, אין האיסור אלא מגזרת הכתוב של יחזקאל או מאיסור עשה של מעמיו ולא גיורת וכן

# הלכות הדף היומי

## מסכת קידושין

דף עח:

### ט. אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד

כבר התבאר במסכת יומא דף כה: ומסכת סוטה דף מ: מא: שאסור לכל<sup>49</sup> אדם לישב בכל העזרה, ו"א שהוא משום<sup>50</sup> שנצטוונו (ויקרא יט פסוק ל) ומקדשי תיפאזו שצונו לירא מן הבית הזה הרמוז אליו מאד מאד עד שנשים בנפשנו משא הפחד והיראה<sup>51</sup>, וזה חובה תמיד ואפילו בזמננו זה שהוא חרב בעונותינו שרבו. וי"א<sup>52</sup> שאיסור זה אינו אלא מדבריהם<sup>53</sup>.

ואין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד שנאמר (שמואל ב ז פסוק יח) וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֵּשֶׁב לְפָנָיו ה', והסנהדרין שהיו יושבין בלשכת הגזית לא היו יושבין אלא בחציה של חול.

---

עיין בערוך השלחן סי' ו סעי' כב בדעת רש"י ועיין ב"ש סי' ו ס"ק כ שר"ל בדעת רש"י יבמות סא א ד"ה אלא ושם ב ד"ה אלא שדוקא כשנבעלה פסולה. ועיין מגן אברהם סי' קנ"ג ס"ק מה.  
<sup>48</sup> ועיין כנסת הגדולה הנהגות הטור אות ב שקראים שחזרו לדת משה אסורים לכהן אבל בשו"ת הר"א מזרחי סי' נח כתב שמותרים שלא שייך שהם כלל גירות שישראלים גמורים הם אמנם עיין ברמ"א ס"ד שאסורים גם לישראלים משום ספק ממזרים  
אך עיין בראב"ד בהשגות שם; רשב"א ומאירי בסוגייתנו וריטב"א קדושין שם. שילפי' מיהזקאל ואינו משום זונה.

<sup>49</sup> רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ז הלכה ו, רמב"ם הלכות מלכים פרק ב הלכה ד  
<sup>50</sup> רמב"ם סה"מ עשה כא חינוך רנד ועיין רש"י יומא ס"ט: שלמד איסור זה ממה שנאמר: לעמוד לשרת, וכן: העומדים שם לפני ה'. ועי' בגבורת ארי שם כה א שתמה, שאין ללמוד משירות ששירות ודאי אינו אלא בעמידה.

<sup>51</sup> וכבר התבאר במקומות מן התלמוד (יומא כה א, ס"ב סוטה מ ב ובתוס' ויש"נ) שאינו מותר כלל לשבת בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד. וזה כלל לאמרו יתעלה ומקדשי תיראו. סה"מ שם

<sup>52</sup> או"ז ח"ב סי' רכז. ועי' תוס' זבחים טז א שנסתפקו בדבר. ועי' מל"מ בית הבחירה פ"ז ה"ו, וקרית ספר חגיגה פ"ג.

<sup>53</sup> ועיין משנה למלך שם וראיתי לרש"י ז"ל בפרק חלק (דף ק"א) שכתב גמירי דאין ישיבה הלכה למשה מסיני ולא מקרא אך בפ"ב דיומא (דף כ"ה) ובפ"ז (דף ס"ט) כתב אין ישיבה בעזרה דכתיב לעמוד ולשרת העומדים שם לפני ה' כו' אלמא מקרא נפקא לן. ומיהו יש ליישב דהני קראי אסמכתא נינהו אך מאי דקשיא לי הוא מ"ש רש"י פ"ז דסוטה (דף מ') אין ישיבה בעזרה דאין כבוד שמים בכך ואפי' מלאכי השרת אין להם ישיבה כו' נראה דס"ל דמדרבנן הוא איסור זה.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

# הלכות הדף היומי

## מסכת קידושין

ואפילו מלכי ישראל אין להם ישיבה בעזרה<sup>54</sup>. ולא רק למלכי ישראל שהיו בזמן מלכי בית דוד, אלא אף למלכי ישראל שמלכו אחרי שפסקה מלכות בית דוד<sup>55</sup>, כגון מלכי בית חשמונאי, לא הותרה להם הישיבה.

ולא נאסרה הישיבה בעזרה אלא מעזרת ישראל ולפנים, אבל מעזרת ישראל ולחוץ, היינו בעזרת נשים ובהר הבית, שלא נתקדשו בקדושת עזרה, הישיבה מותרת, ואפילו חלל שער ניקנור העולה מעזרת נשים לעזרת ישראל לא נתקדש ומותר לישיבה שם<sup>56</sup>.

ולפיכך אמרו בגמרא. שהיו מקיימים את מצות הקהל בעזרה, בעזרת נשים<sup>57</sup>. והיו עושים בה בימה של עץ<sup>58</sup>. ובירושלמי אמרו שהמלך "סמך לו בכותל וישב לו", היינו שעמד עמידה שיש בה סמיכה, שאינה בכלל ישיבה.

יש אומרים<sup>59</sup> שבכל דבר שהוא לצורך עבודה הותרה בו הישיבה, ולכן מותר לאכול קדשים בעזרה בישיבה, כי האכילה היא צורך עבודה, שעל ידי אכילת הכהנים הבעלים מתכפרים. ויש חולקים<sup>60</sup> וסוברים שאף לצורך עבודה לא הותרה הישיבה, אלא שכל דבר שאי אפשר לעשותו אלא בישיבה, והכתוב הצריכו לעשותו בעזרה, מותר לעשותו בישיבה, בין שהוא כהן ובין שאינו כהן<sup>61</sup>, ואכילת קדשים אסורה בישיבה, ולא הותרה הישיבה אלא באכילת קדשים קלים שנאכלים בכל העיר, וי"א שבאכילת קדשים יש לימוד מיוחד שהישיבה מותרת, שנאמר: למשחה, ודרשו: לגדולה, כדרך שהמלכים אוכלים, ובכלל זה שהאכילה תהיה בישיבה<sup>62</sup>.

<sup>54</sup> ועיין מעשה רקח הלכות בית הבחירה פרק ז הלכה ו שהביא דעות שאיסורו דרבנן ולפי"ז קשה קצת דלמה לא הותר גם למלכי ישראל כיון דאין האיסור אלא מדרבנן וגדול כבוד הבריות שדוחה ל"ת של תורה מכ"ש איסור דרבנן ומכ"ש מלך דבעינן שתהא אימתו עליך.

<sup>55</sup> כדלהלן מא א

<sup>56</sup> מנ"ח רנד

<sup>57</sup> סוטה מא ע"ב, וסוטה שם מ ע"א, ופירש שם רב חסדא (מ ע"ב) שאי אפשר לומר שקורא בעזרת ישראל, שהרי אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד, ומצינו בהקהל שאף מלכי בית חשמונאי היו יושבים [ועי' פי' ר"ח יומא שם שמפרש שדברי רב חסדא בעזרת נשים נאמר על דברי רבי אליעזר בן יעקב, ולדעתו צ"ל שת"ק סובר שקוראים בעזרת ישראל, אבל צ"ע שהרי בסוטה שם ביארו על המשנה שם שבעזרה שר"ל עזרת נשים. ועיין עוד בירושלמי (סוטה פ"ז ה"ז) שנראה שסובר שבעזרת ישראל היתה הקריאה, שאמרו שם שהמלך לא היה יושב אלא סומך על הכותל, משום איסור הישיבה בעזרה, והרי בעזרת נשים מותרת הישיבה. אמנם במראה הפנים פסחים סוף פ"ה כתב להוכיח מכאן שלהירושלמי אף בעזרת נשים הישיבה אסורה

<sup>58</sup> רמב"ם חגיגה פ"ג ה"ג

<sup>59</sup> תוס' יומא כה א מר"י בר אברהם, ד"ה אין ישיבה ועי"ש סח ב.

<sup>60</sup> תוס' יומא שם בתי' א.

<sup>61</sup> ולכן מותר לכהן גדול לישון בלשכת פרהדרין שבעה ימים קודם יום הכפורים, כיון שהכתוב הצריכו לפרוש שם קודם יום הכפורים, וכן מותר לכהנים לישון בעזרה בשעה שהם שומרים שם, כיון שהתורה הצריכתם לשמור בפנים העזרה, שנאמר: ואתה ובניך אתך לפני אהל העדות, ואי אפשר לשמירה בלי שינה כשהוא מתעייף. אבל הלויים לא היו שומרים בפנים העזרה, כיון שמותר להם לשמור בחוץ. וכן הזקן של בית דין שהיה מורה סדר הפייסות, אף על פי שהפייס הוא צורך העבודה, מכל מקום כיון שאפשר לעשותו מעומד, לא הותרה לו הישיבה בחציה של קודש, שלא הצורך של העבודה הוא המתיר אלא הכרחיותה של הישיבה.

<sup>62</sup> תי' שלישי בתוס' שם ועיין צפנת פענח למהר"ט פ' קרח הובא במל"מ בית הבחירה פ"ז ה"ו. שכל מי שבא להשתחוות ולזבוח במקדש מותר לו לישיבה בעזרה. ועי"ש שתמה זו מנין לו.

# הלכות הדרף היומי

## מסכת קידושין

המנחת חינוך<sup>63</sup> הסתפק האם מעכב שדוקא בעזרת נשים ובבית המקדש תתקיים המצוה, או שאף במקום אחר בירושלים מותר לקיימה<sup>64</sup>.

**י. ומיום שחרב בית המקדש נהגו כהנים סילסול בעצמן  
כרבי אליעזר בן יעקב ... בא לימלך מורים לו כרבי  
אליעזר בן יעקב נשא אין מוציאים אותה ממנו כרבי יוסי**

כבר התבאר במסכת יבמות דף נז. ודף עז. ולעיל דף סו: ודף עז. שגיורת שנתגיירה כשהיא מבת שלש שנים ומעלה פסולה לכהונה, אך ישראל שנשא גיורת בתו כשרה לכהונה.

וכן גר שנשא בת ישראל בתו כשרה לכהונה, ואפילו גר שנשא גיורת, בתו כשרה לכהונה, אלא שמיום שחרב בית המקדש נהגו כהנים סלסול בעצמם ולכתחילה אם בא הכהן להימלך מורים לו שלא לישא בת גר שנשא גיורת<sup>65</sup>.

ואפילו בת בתה, עד כמה דורות, לא תינשא לכתחילה, אבל אם נשא אין מוציאים מידו. ואם יש בה צד אחד מישראל, כגון גר שנשא ישראלית או ישראל שנשא גיורת, מותרת לכהן לכתחילה.

ואם היתה הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה, פסולה ואם נישאת תצא<sup>66</sup>. ואם יש בה צד אחד מישראל, כגון גר שנשא ישראלית או ישראל שנשא גיורת, מותרת לכהן לכתחילה.

ודין עבד משוחרר<sup>67</sup> שנשא ישראלית כדין הגר, וכן ישראל שנשא משוחררת.

<sup>63</sup> שם תריב

<sup>64</sup> ועיין בקונטרס זכר למקדש (פרק ד), שמצדד לומר שמותר גם בעזרת ישראל. אבל בירושלים אסור כיון שמצוות הקהל מקיימים אותה הוא במקום ראייה, ככתוב "בבוא כל ישראל לראות", ולכן עזרת נשים הסמוכה לעזרת ישראל מותר, מה שאין כן ירושלים שלא שייך שם כלל בבוא לראות

<sup>65</sup> שו"ע ונו"כ שם ז כא

<sup>66</sup> ח"מ שם כט וב"ש מב

<sup>67</sup> שו"ע ונו"כ שם

# הלכות הדף היומי

## מסכת קידושין

### יא. האומר בני זה ממזר ... נאמנים ... יכיר יכירנו לאחרים

כבר התבאר במסכת יבמות דף מז. ולעיל דף עד: שהאב<sup>68</sup> שאמר על העובר שאינו ממנו או שאמר על אחד מבניו שאינו בנו<sup>69</sup>, נאמן לפוסלו והוא ממזר ודאי, דכתיב יכיר יכירנו לאחרים. ואף על בתו נאמן האב לומר שהיא ממזרת<sup>70</sup>, אף על פי שהפרשה מדברת בבן. שאין סברא לחלק בין בת לבן.

### יב. נאמן אדם לומר זה בני בכור

עוד התבאר שם שהאב נאמן<sup>71</sup> על בנו<sup>72</sup> להחשיבו כבכור מיום לידתו<sup>73</sup>, לעולם שנאמר (דברים כא פסוק יז) **כִּי אֶת הַבְּכֹר בֶּן הַשְּׁנוּאָה יִכִּיר יכירנו**

<sup>68</sup> שו"ע ונו"כ אבהע"ז ד כט וכדעת הרמב"ם אסו"ב פט"ו הט"ז ואילך; יד רמב"ב פ"ח אות קיד; תוס' רי"ד קידושין עה א ועה ב, (ועי' פסקי רי"ד שם), וכ"כ בב"ב קכח ב בשם ר"י, ודחה ועיין שו"ת הראנ"ח ח"א סי' מה, החינוך מצוה ת; רא"ש כתובות פ"א סי' כט; מאירי קידושין עה ב; ריטב"א יבמות סט ב, והובא בני' שם; ריב"ש סי' מא.

<sup>69</sup> אולם דבר זה במחלוקת ראשונים הוא שנוי שדעת הרי"ד בספר המכריע סי' סד ובתשובותיו סי' צב ובתוספותיו ב"ב קכח ב, שאינה אלא כשאף לפי דבריו בנו הוא, כגון שאומר שנולד לו מאשה שהיתה אסורה עליו באיסור כרת, אבל אם הוא אומר שאשתו זינתה עם אדם אחר ואינו בנו, אינו נאמן, שדוקא על בנו האמינתו תורה ולא על מי שאינו ב וכ"כ בד' רש"י קידושין עה ב, שפירש האומר בני זה ממזר כו' שנולד לו מחיבי כריתות, (אבל עי"ש ברש"י ד"ה ואפילו, שאינו מן הבעל אלא מאיש אחר, ועי' שו"ת חת"ס אהע"ז ח"א סי' עו ד"ה השלישי), וכ"כ באמרי משה סי' יא בד' התוס' כתובות יד א ד"ה חדא פסקי ריא"ז קידושין שם, והובא בש"ה ג שם ומשם בד"מ סי' ד אות יא, ועי' פסקי ריא"ז ב"ב פ"ח הלכה ג אות יד, ועי' שעה"מ אסו"ב פט"ו ה"ז, בד' ריא"ז כתובות סופ"א; ועיין בעצי ארוזים סי' ד ס"ק נ ושו"ת רע"א ח"א סי' קי ד"ה אמנם וסי' קכח ד"ה ואפשר ושו"ת חת"ס אהע"ז ח"א סי' יג, בדעת רבינו אליהו ועי' הגר"א חו"מ רעז ס"ק ד, שמשמע שר"ל שד' הרמב"ם כו' אליהו, והרמב"ם סובר שנאמן לומר אינו בני, עי' להלן. ועי' תשב"ץ ח"ב סי' יט ואב"מ שם וערך שי' סי' ד סכ"ו. ועי' רי"ד שם ושם, שמשמע שאם אף היא מודה שאינו בנו, נאמנים, וצ"ב.

<sup>70</sup> תשב"ץ ח"ג סי' קב וסי' רעב; עי' ד"מ אהע"ז סי' ד בשם המהר"ם מריזבורג; פרישה אהע"ז סי' ח אות יא ובב"ש שם ס"ק מו, ובשו"ת חת"ס אהע"ז ח"א סי' עו ד"ה אבל. ועי' חו"א אהע"ז סי' ז ס"ק ז.

<sup>71</sup> שו"ע ונו"כ חו"מ רעז יב אנציקלופדיה תלמודית כרך כד, ערך יכיר

<sup>72</sup> בטעם הדבר שהאב נאמן להכיר את הבכור אף על פי שהוא קרוב לבנו ויחיד – ועד אחד או קרוב אינו נאמן להעיד בדיני ממונות – כתבו ראשונים שהרי זה לפי שאין אדם אחר יכול להכירו אלא האב. כמבואר בשו"ת הרא"ש כלל נב סי' ב, וכע"ז בתוס' הרא"ש קידושין עד א: שרגיל האב להכיר בבניו יותר מאב. ובטעם שהאב נאמן במי שמוחזק כבנו לומר עליו שאינו בנו, לסוברים כן, כתב בני' ב"ב קלד ב, וכמו שהבינו בדבריו בדברי משפט סי' רעז ובאו"ש נחלות פ"ב הי"ד שאף על פי שהוא מעיד נגד חזקה, סברא היא שנאמן, שאין אדם אומר על בנו שאינו בנו, וחזקה גדולה היא, ולכן בדין הוא שיהא נאמן על כך. ועיין בית מאיר אהע"ז סי' ד סוף סכ"ו, וגליוני הש"ס קידושין עד א. בטעם שנאמן לומר על מי שמוחזק כבנו, שילדתו אשתו מאחר וממזר הוא, לסוברים כן, שהרי זה לפי שירדה תורה לסוף דעתו של אדם, שאין אדם פוסל את זרעו, ואם לא שהוא יודע בודאי שהוא פסול, לא היה אומר עליו כן.

<sup>73</sup> בלחם משנה הוכיח בפ"ב מנחלות [הי"ד] מלשון רש"י דקידושין דף ע"ד [ע"א ד"ה כל שבעה] דתוך ז' אין אביו נאמן אלא אמו שעדיין לא מסרה לאביו לברית ע"ש. אמנם הט"ז באבה"ע סי' ד' סק"כ הוכיח מרש"י הנ"ל להיפך, מדכתב רש"י מכאן ואילך מוטל על אביו להכירו משמע דאפשר לו להכיר אפילו תוך ז' אלא

# הלכות הדף היומי

## מסכת קידושין

לאחרים, מכאן שהתורה האמינתו עליו, ואפילו אמר האב על מי שלא הוחזק בנו<sup>74</sup> כלל – בני הוא ובכורי הוא, נאמן<sup>75</sup>.

וכן על המוחזק לנו ע"י נשים או פסולי עדות שהוא בכורו, נאמן האב לומר שאינו בכורו. ואפילו העידו עדים שנולד מאשתו בראשונה וע"י זה הוחזק בבכורה, נאמן לומר שהשני הוא בכור והראשון הוא ממזר, שהתורה האמינתו אפילו לעשותו ממזר כדלעיל, אולם אם הוחזק לנו על ידי עדים, שהוא בכורו אינו נאמן<sup>76</sup>.

אם אמר פעם אחת על אחד שהוא בכור, לא יוכל לומר אחר כך על אחר שהוא בכור.

---

שאין מוטל עליו, וע"ש שהעלה דאם אביו או אמו מכחישים לפיכך אינו נאמן גם כאן, ודלא כהפרישה שם. ומשמע שם מלשון הט"ז דאם האב מכחיש לאמו אף בתוך ז' ג"כ האב נאמן להכחישם דהתורה נתנה נאמנות להאב שיכיר את בנו בכורו ע"ש והוא נכון לדינא.

והטעם דנתנה תורה לאב יותר מלאם, נלע"ד כיון דאין הבכור נוטל פי שנים רק בנכסי אב ולא בנכסי אם דנתמעט מלו משפט הבכורה לו ולא לה כמבואר בריש סי' שאחרי זה, לכן גם לענין ההכרה נתנה התורה נאמנות להאב בנכסים שלו שהוא יכירנו לבכור ולא האשה כיון דבנכסים שלה אינו נוטל פי שנים רק בנכסים של אביו ולגבי נכסיו של בעלה הויא כאשה אחרת דלא מהני עדותה, רק בתוך ז' האמינוה כמו שנתנו נאמנות לחיה לאלתר מפני התקנה דעפ"י הרוב אי אפשר בלאו הכי וכמו שכתב הר"ן שם.

<sup>74</sup> דקדקו הטור [סעיף ט"ז] והמחבר וכתבו, על מי שלא הוחזק בבנו כו', ולא כתבו על מי שהוחזק לנו שאינו בנו, דס"ל דכה"ג אינו נאמן, דחזקה זו ממ"נ ע"י מי באה, אם ע"י אביו שהיה רגיל לומר אינו בנו, תו אינו נאמן לומר שהוא בנו, ואם ע"י עדים שמעידים שנולד מאשה אחרת או מאשתו מאיש אחר, ודאי אינו נאמן להכחיש העדים. ומה שכתבו הטור והמחבר אחר זה דכשאמר על המוחזק לנו בבכור שאינו בכור דנאמן, שם אתי שפיר. סמ"ע שם כד

<sup>75</sup> זה הוא דעת הרמב"ם (פ"ב מנחלות הי"ד) דנאמן לומר האב זה בני ובכורי. אבל לדעת הרשב"ם (ב"ב קלד, ב ד"ה ליורשו) ותוס' (שם ד"ה ליורשו) דאין האב נאמן בהכרה אלא כשהוחזק בבנו לומר בכור הוא, אבל אם אינו מוחזק בבנו אינו נאמן בתורת יכיר אלא מכח מינו דאי בעי יהיב ליה כוליה נכסיה, עיין בדבריהם פרק יש נוחלין. ודעת הרא"ש (שם פ"ח סי' ל"ט) נראה כדעת הרמב"ם דנאמן לומר זה בני ובכורי בתורת הכרה אפילו בלא מינו. קצוה"ח שם ב

<sup>76</sup> ועיין סמ"ע שם דמיירי שאין עדים מעידים שהוא בנו הבכור, אלא מעידין שנולד מאשתו בראשונה ועי"ז הוחזק בבכור, והאב אומר על השני שנולד אחריו שהוא בכור, וראשון מיפסל ממילא, דמדהשני בכור ש"מ דהראשון הוא ממזר והתורה האמינתו ע"ז, והיינו דוקא ע"י עדים.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

# הלכות הדרף היומי

## מסכת קידושין

י"א<sup>77</sup> שדין האב כדין עדים ולפיכך אינו יכול לחזור בו, כמו שעדים אינם יכולים לחזור בהם<sup>78</sup>. ולנכרי אין נאמנות של יכיר, כיון שנכרי פסול לעדות<sup>79</sup>, וכן רשע אין לו נאמנות של יכיר<sup>80</sup>, כדרך שהוא פסול לעדות, וכן אם האב נוגע בדבר אינו נאמן<sup>81</sup>, כמו שעדים אינם נאמנים כשיש להם נגיעה<sup>82</sup>, וי"א<sup>83</sup> שרשע נאמן כדרך שהאמינה התורה לאב על בניו אף על פי שהוא קרובם, וקרוב פסול לעדות.

וכן אם אין האב נאמן על חלק מדיבורו, אינו נאמן על כולו, כמו שמצינו בעדות, שאם בטלה מקצתה בטלה כולה.

וי"א<sup>84</sup> שאינו מדין עדים אלא זו נאמנות של בעלים, שזו זכות שנתנה התורה לאב בבנו, ומטעם זה אפילו אין האב יודע בעצמו, אלא שסומך על אחר ומאמין לו, נאמן<sup>85</sup> וכן מטעם זה אמרו במי שנשתתק ורמז בהרכנת ראשו שזה בנו בכורו, שהרי זה נוטל פי שנים, אף על פי שאין אילם כשר לעדות. וכן מטעם זה אינו צריך להכיר את הבן בבית דין דוקא, כיון שאינו מדיני עדות<sup>86</sup>, וכשבאו עדים והעידו שהאב אמר על בנו

<sup>77</sup> גדרה של נאמנות זו עיין תורת חיים למהר"ש ח"ג סי' נב. שהתורה האמינתו כמאה עדים, ומתורת עדות הוא, ואותה שאמרו שהאב שאמר זה בני בכורי וכיוצא, אינו יכול לחזור בו, הרי זה כמו שעדים אינם יכולים לחזור בהם. ומטעם זה הוא שאין לנכרי נאמנות של יכיר, כיון שנכרי פסול לעדות, וכן יש סוברים שרשע אין לו נאמנות של יכיר, כדרך שהוא פסול לעדות, וכן אם האב נוגע בדבר אינו נאמן, לסוברים כן, כמו שעדים אינם נאמנים כשיש להם נגיעה, ואף על פי שהאמינתו תורה לאב והוא קרוב, חרש\* הוא ואין לך בו אלא חידושו, שלא הכשירה התורה בעדות של יכיר אלא קרוב ולא נוגע. ולא עוד אלא שאפילו אם לא היה האב פסול לעדות של יכיר אלא בזמן לידת הבן, שוב אינו נאמן לעולם, כדין עדים שאינם נאמנים אם תחילתם היו בפסול וסופם בכשרות, וכן אם אין האב נאמן על חלק מדיבורו, אינו נאמן על כולו, כמו שמצינו בעדות, שאם בטלה מקצתה בטלה כולה.

<sup>78</sup> עי' לבוש חו"מ רעז יב

<sup>79</sup> חכם צבי סי' מר; בית מאיר גיטין עא א, צ"פ אסו"ב פט"ו הי"ב. ולכן גר אינו נאמן על בניו שאף על פי שעבשו ישראל גמור הוא, מכל מקום מעיד הוא על מה שהיה בגיותו, וצריך שתהא הראייה בכשרות כמו בעדים. עיין רי"ד בסוגיין שו"ת רע"א ח"א סי' קכח ד"ה וביותר; שו"ת חת"ס אהע"ז ח"א סי' יג ד"ה והקשו

<sup>80</sup> עיין תוס' רע"א יבמות פ"ב אות כו. שהסתפק עי' פסקי רי"ד יבמות מז א. ועי' רש"ש ב"ב שם. ועי' שו"ת חת"ס אהע"ז ח"א סי' יג ד"ה הנה פשוט, שמ' שאם הוחזק האב כפרן, אינו נאמן, כגון שבתחילה אמר שאינו בנו לפי שלא בא עליה, והוכחש עי' עדים, וחזר ואמר שמצד אחר אינו בנו, ועי' שו"ת אג"מ אהע"ז ח"ד סי' כג ד"ה והנה במ"מ.

<sup>81</sup> תשובות הרי"ד סי' צב, שלכן אם אמר אינו בני, ונראים הדברים שרוצה להצטרף אתו לעדות, או שרוצה לפטרו ממיתה על הכאה שהכה אותו או על קללה שקילל אותו, אינו נאמן, ועיין שו"ת חת"ס אהע"ז ח"א סי' עו, ד"ה ובר, שו"ת ר' שלמה איגר אהע"ז סי' ט עמ' ל ד"ה ומתוך; שו"ת בנין עולם אהע"ז סי' ו אות יא.

<sup>82</sup> ואף על פי שהאמינתו תורה לאב והוא קרוב, חרש הוא ואין לך בו אלא חידושו, שלא הכשירה התורה בעדות של יכיר אלא קרוב ולא נוגע. ולא עוד אלא שאפילו אם לא היה האב פסול לעדות של יכיר אלא בזמן לידת הבן, שוב אינו נאמן לעולם, כדין עדים שאינם נאמנים אם תחילתם היו בפסול וסופם בכשרות.

<sup>83</sup> תוס' רע"א שם, בד"נ וכ"כ בבית מאיר אהע"ז סי' ו סי"ג ד"ה תו ואור גדול סוס"י ב (דף לא ב), ועי"ש באו"ג שכ"מ בגמ' קידושין סח א: שנראה בנשואיה, ונאמן בתורת יכיר אף על פי שהוא רשע.

<sup>84</sup> חוט המשולש ח"א סי' ג; דברי חיים נחלות סי' ד בהגהת בן המחבר

<sup>85</sup> עי' אב"מ וש"ש שם

<sup>86</sup> אולם עיין חת"ס שם שלהגדת יכיר אף אם היא מדין עדות הוכשר כל מקום

# הלכות הדרף היומי

## מסכת קידושין

חוץ לבית דין שהוא בכור, וכיוצא, מקבילים את העדות, ואין זה כמו עדות שעד מפי עד אינו נאמן בה.

האומר יש לי בנים סתם ואינו מברר מי הם, יש שכתבו<sup>87</sup> שנאמן, ויש שכתבו<sup>88</sup> שאינו נאמן, שלא מצינו שהאמינתו תורה לאב אלא כשאומר על אדם מסויים זה בני הוא, ולא כשאומר יש לי בנים, שלא הכיר בכך לשום אדם מסויים.

אין אדם נאמן מדין יכיר אלא על בנו אך לא על בני בניו, לפיכך מת הבן והניח בנים, ואמר האב שאין אלו נכדיו<sup>89</sup> לפי שאביהם לא היה בנו, אינו נאמן עליהם לענין שלא יירשוהו<sup>90</sup>, וכל שאין דבריו לגבי בנו ממש, אינו נאמן.

וכן י"א שאינו נאמן לומר על הבן שמת שהוא בכור, כדי שיטלו בניו את חלק בכורתו<sup>91</sup>, שמהפסוק שנלמד ממנו נאמנות האב: לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה הבכר, כי את הבכר בן השנואה יכיר וגו', משמע דוקא בזמן שהבן חי, ש"על פני" בחייו משמע<sup>92</sup>. וי"א<sup>93</sup> שאף לאחר מיתת הבן נאמן לומר שהוא בכור, כדי שיטלו בניו פי שנים. אב שהספיד את בנו<sup>94</sup> וקראו – בני בכורי, נאמן עליו שהוא הבכור, אף על פי שהוא לאחר מיתת הבן<sup>95</sup>.

אפילו לא היו דברי האב אלא דרך שיחה<sup>96</sup>, נחשב זה כיכיר והרי זה נוטל פי שנים על פיו, אף על פי שלא נתכוין לומר כן כדי שיירש הבן אלא אמר כמסיח לפי תומו, שאינו מתכוין היו עדים מאחורי הגדר ששמעו שאמר האב לבנו "אתה הבכור", יש שכתבו<sup>97</sup>

<sup>87</sup> אור גדול סי' ב ד"ה והנה באומר, וכ"מ ביש"ש קידושין פ"ג סוס"י יד פסקי הלכות יד דוד פ"ב אות ע בהגהה א (עמ' 42) ופ"ט אות עט בהגהה ו (עמ' 436); חי' הגרנ"ט השלם כתובות סי' לו. ועי' ש"ש פ"ב סוף פ"ב ואב"מ סי' ו ס"ק ה ושערי תורה ח"א כלל יח פרט ב אות ו. ועיין מנחת אלעזר ח"ג סי' ל, לצד זה.  
<sup>88</sup> תשובות הדרשות לרע"א אהע"ז סוס"י ו בדעת הראנ"ח ח"ב סי' לו, או"ש יבום פ"ג ה"א ד"ה היוצא; קוה"ע סי' מא אות ד.

<sup>89</sup> רמ"א בשו"ע חו"מ רע"ב ב

<sup>90</sup> שאף על פי שנאמן לומר על המוחזק כבנו שאינו בנו גם כשיש לבן בנים, הרי זה לפי שהבן קיים – והוא נאמן עליו אף לענין שאם ימות לפני האב, לא יירשו בניו את האב – מה שאין כן לאחר מיתת הבן, שלא האמינתו התורה על בני בניו, כדרך שלא האמינתו על אחיו ושאר יורשיו.

<sup>91</sup> שו"ת מהרי"ט החדשות סי' כו, הובא במל"מ נחלות פ"ב הי"ד ובשעה"מ שם פ"ג.

<sup>92</sup> העמק שאלה שאילתא מא אות י.

<sup>93</sup> תומים סי' ס"א ס"ק א

<sup>94</sup> שו"ת מהרי"ק שורש קמה, והובא בב"י חו"מ רע"ז, רמ"א בשו"ע שם יג

<sup>95</sup> שאף לסוברים שאינו נאמן לאחר מיתתו, דוקא כשנתכוין האב לומר שהוא בכור כדי שיטול פי שנים, לא האמינתו התורה אלא בחייו הבן ולא לאחר מיתתו, שאפשר שהוא משקר כדי שיטלו בני בניו פי שנים, אבל כל שאינו מתכוין לענין חלק בכורה, כגון שמזכירו בהספידו, שאין לנו לחשוש שמה הוא משקר, דיבורו חשוב כעדים, ונאמן הוא אף על פי שמת הבן. עיין מל"מ שם ובתי כהונה בית ועד סי' ו תשובת מהר"י הלוי, והסכים כן ברע"א לשו"ע חו"מ רע"ז יג, ועי' קצוה"ח סי' רע"ט ס"ק ג, שהק' מרמ"א שהביא ממ"מ שאינו נאמן לאחר מיתת לומר שאינו בני, (ותי' שדברי מהרי"ק משום מינו, וצ"ב של"ש מינו כשאומר בדרך הספר, וכמש"כ בשעה"מ שם).

<sup>96</sup> יד רמה ב"ב פ"ח סי' קנ. ועי' תשב"ץ ח"א סי' נח שו"ת מהרי"ק שורש קמה; הגר"א חו"מ סי' רע"ז ס"ק ח. ועיין קצוה"ח סי' רפד ס"ק א

<sup>97</sup> שו"ת זית רענן ח"ב סי' עט: אפשר, ונדיב לב חו"מ סי' נח, ועי"ש שמטעם זה אין מכתב מועיל

# הלכות הדרה היומי

## מסכת קידושין

שאינן דנים אותו כבכור, ש"כירנו לאחרים" משמעותו שאומר כן לאחרים, ולא כשאומר לבן בינו לבין עצמו.

האם אינה נאמנת להעיד על בנה שהוא הבכור בתורת יכיר<sup>98</sup>, שהאומר "יכיר" על האב נאמר ולא על האם. וכן לענין פסול הבן, שהאב נאמן בתורת יכיר, האם אינה נאמנת<sup>99</sup>, שלא האמינה התורה אלא לאב.

## יג. וכשם שנאמן אדם לומר זה בני בכור כך נאמן אדם לומר זה בן גרושה וזה בן חלוצה וחכמים אומרים אינו נאמן

עוד התבאר שם שהאב<sup>100</sup> שאמר על העובר שאינו ממנו או שאמר על אחד מבניו שאינו בנו<sup>101</sup>, נאמן לפוסלו והוא ממזר ודאי, דכתיב יכיר יכירנו לאחרים. ואף על בתו נאמן האב לומר שהיא ממזרת<sup>102</sup>, אף על פי שהפרשה מדברת בבן. שאין סברא לחלק בין בת לבן.

וכן נאמן לומר שבנו בן גרושה או חלוצה הוא ופסול לכהונה. אולם י"א<sup>103</sup> שאין הדברים אמורים אלא כשהוא אומר שלא ידע שאשתו היתה אסורה עליו, אבל אם לא אמר כן אינו נאמן, שכיון שלפי דבריו רשע הוא, אין עדות

<sup>98</sup> ורמב"ם נהלות פ"ב הי"ד ומוש"ע חו"מ רע"ז יב, שאינה נאמנת אלא בתוך שבועה ללדתה

<sup>99</sup> רמב"ם אסור פט"ו הי"ט, ועי"ש הי"ד ומ"מ שם הי"ב, מוש"ע אהע"ז ד כט.

<sup>100</sup> שו"ע ונו"כ אבהע"ז ד כט וכדעת הרמב"ם אסור פט"ו הי"ד ואילך; יד רמה ב"ב פ"ח אות קיד; תוס' רי"ד קידושין ע"ה א וע"ה ב, (ועי' פסקי רי"ד שם), וכ"כ בב"ב קכ"ב ב בשם ר"י, ודחה ועיין שו"ת הראנ"ח ח"א סי' מה, החינוך מצוה ת; רא"ש כתובות פ"א סי' כט; מאירי קידושין ע"ה ב; ריטב"א יבמות ס"ב, והובא בגי' שם; ריב"ש סי' מא.

<sup>101</sup> אולם דבר זה במחלוקת ראשונים הוא שנוי שדעת הרי"ד בספר המכריע סי' סד ובתשובותיו סי' צב ובתוספותיו ב"ב קכ"ב, שאינה אלא כשאף לפי דבריו בנו הוא, כגון שאומר שנולד לו מאשה שהיתה אסורה עליו באיסור כרת, אבל אם הוא אומר שאשתו זינתה עם אדם אחר ואינו בנו, אינו נאמן, שדוקא על בנו האמינתו תורה ולא על מי שאינו ב' וכ"כ בד' רש"י קידושין ע"ה ב, שפירש האומר בני זה ממזר כו' שנולד לו מחייבי כריתות, (אבל עי"ש ברש"י ד"ה ואפילו, שאינו מן הבעל אלא מאיש אחר, ועי' שו"ת חת"ס אהע"ז ח"א סי' עו ד"ה השלישי), וכ"כ באמרי משה סי' יא בד' התוס' כתובות יד א ד"ה חדא פסקי ריא"ז קידושין שם, והובא בשה"ג שם ומשם בד"מ סי' ד אות יא, ועי' פסקי ריא"ז ב"ב פ"ח הלכה ג אות יד, ועי' שעה"מ אסור ב פט"ו הי"ז, בד' ריא"ז כתובות סוף"א; ועיין בעצי ארוזים סי' ד ס"ק נ ושו"ת רע"א ח"א סי' קי ד"ה אמנם וסי' קכ"ה ד"ה ואפשר ושו"ת חת"ס אהע"ז ח"א סי' יג, בדעת רבינו אליהו ועי' הגר"א חו"מ רע"ז ס"ק ד, ששמע שר"ל שד' הרמב"ם כו' אליהו, והרמב"ם סובר שנאמן לומר אינו בני, עי' להלן. ועי' תשב"ץ ח"ב סי' יט ואב"מ שם וערך שי סי' ד סכ"ו. ועי' רי"ד שם ושם, ששמע שאם אף היא מודה שאינו בנו, נאמנים, וצ"ב.

<sup>102</sup> תשב"ץ ח"ג סי' קב וסי' רע"ב; עי' ד"מ אהע"ז סי' ד בשם המהר"ם מריזבורג; פרישה אהע"ז סי' ח אות יא ובב"ש שם ס"ק מו, ובשו"ת חת"ס אהע"ז ח"א סי' עו ד"ה אבל. ועי' חו"א אהע"ז סי' ז ס"ק ז.

<sup>103</sup> רי"ד בסוגיין וכנוכח שי"א שאין ברשע דין יכיר

# הלכות הדף היומי

## מסכת קידושין

לרשע, וי"א<sup>104</sup> שלפי שנמצא שאומר על עצמו שעבר איסור, ואין אדם משים עצמו רשע, אינו נאמן אלא שאם הוא רוצה לעשות תשובה וכוונתו למנוע מאיסור, שלא יעבוד חלל על גבי מזבח, נאמן, שבאופן זה אדם משים עצמו רשע<sup>105</sup>.

ויש חולקים<sup>106</sup> וסוברים שנאמן אף כשאומר שבא עליה במזיד, שהתורה האמינתו לאב להעיד על בנו, וגזירת הכתוב היא להאמינו אף כשהוא משים עצמו רשע, ומאמינים לאב על פסול הבן אף על פי שאין מאמינים לו שהוא רשע, שפלגין דבורא כלומר שאנו מחלקים דבריו.

במה דברים אמורים שאין בנים לבן, אבל אם יש לו בנים לבן אינו נאמן אפילו על הבן<sup>107</sup>, שלא האמינה התורה לאב אלא על בנו דכתיב כי את הבכור בן השנואה יכיר ולא על בן בנו, וכיון שלא יוכל לפסול בן בנו גם בנו נשאר בחזקת כשרות כשיש לו בנים, שלא האמינתו תורה על בנו אלא כשאין לו בנים.

ואם אחר שאמר האב על בנו שאינו ממנו, אמרה האשה אמת הוא שאינו ממנו אבל נתעברתי מגוי או מעבד, הולד כשר, שאין הבעל יכול להכחישו בזה והבן נשאר בחזקתו.

אם הוחזק בכשרות על פי אביו שאמר שהוא בנו ועל ידי כך החזיקוהו הבריות לבנו, לא יוכל אחר כך לפוסלו שהרי הודה כבר שהוא בנו.

ונאמנות האב היא כשהוא בחזקת שהוא אביו כגון באשתו נשואה, אבל פנויה שנתעברה ואמר בן של פלוני זה הוא והוא אומר שאינו בנו אלא שמממזר נתעברה אינו נאמן לפוסלו, והיא נאמנת עליו להכשירו.

ואב שאמר על בנו שהוא ממזר ואחר כך חוזר בו ונתן אמתלא לדבריו למה דבר כן בתחלה, נאמן.

כיון שהאמינה<sup>108</sup> תורה לפסול בנו כל שכן שנאמן להכשירו במקום שצריך לכך אולם אינו נאמן נגד עדים, או לסתור דברי עצמו בלא אמתלא.

<sup>104</sup> פסקי רי"ד יבמות מז א; פסקי ריא"ז קידושין פ"ד ה"א אות יד וטו, והובא בש"ג שם עה ב; תוס' הרא"ש קידושין עד א; דעה א' בריטב"א ב"ב קכז ב; מאירי יבמות שם בשם י"מ; נ"י ב"ב שם, ועיין חו"י סי צג

<sup>105</sup> שו"ת מהרשד"ם חו"מ סי' שה

<sup>106</sup> מאירי יבמות מז א וקידושין שם; דעה ב' בריטב"א ב"ב שם.

<sup>107</sup> ואם כפי עדותו נוגע הפסול לכל בנים ולמקצת בנים יש להם בנים אינו נאמן אף לגבי אותן שאין להם בנים. פ"ת שם למרע"א

<sup>108</sup> עיין נמוק"י במות כג ב' מדפי הרי"ף (שורה 11 מתחילת הרחבות) וז"ל "והיכא שמוען הבעל והיא מכחישתו י"א שהולד ספק ממזר וכו' וי"א וכו' הוא נאמן להכשירו דכיוון שהאמינתו תורה לפסול כ"ש שנאמן להכשיר ועו' וכתב הריטב"א דטעם דמסתברא הוא"

# הלכות הדף היומי

## מסכת קידושין

כהן שאמר שבנו זה חלל, לפי שהוא מאמין לאשתו שאמרה לו שהיא זונה ואסורה עליו, והוא עצמו אינו יודע, י"א<sup>109</sup> שמקבלים את דבריו ונאמן על זה בתורת יכיר. ויש סוברים<sup>110</sup> שאין דין יכיר אלא כשהוא עצמו יודע, כדין עדות.

פנויה שילדה וטוענת שנתעברה מפלוני, שחוששים לדבריה והולד אסור בקרובותיו, אם אותו הפלוני אומר שאין זה בנו, כתבו ראשונים שהוא נאמן על כך מדין יכיר, והולד מותר בקרובותיו, שכשם שנאמן בולד של אשתו לומר שאין זה בנו<sup>111</sup>.

## יד. מי שנתן רשות לשלוחו לקדש את בתו והלך הוא וקדשה אם שלו קדמו קידושיו קידושין ואם של שלוחו קדמו קידושיו קידושין ואם אינו ידוע שניהם נותנים גט

האב שנתן<sup>112</sup> רשות לשלוחו לקדש בתו, והלך הוא וקדשה לאחר, ושלוחו קדשה לאחר, אין אנו<sup>113</sup> אומרים כיון שנתן רשות לשליח, ולא ביטל שליחותו, שוב אין לו כח לקדשה לאחר, אלא איזו מהם שקידם לקדש הוה קידושין.

ואם אין ידוע<sup>114</sup> איזו מהם שקדם, אסורה לשניהם וצריכה גט משניהם, ואם רצו אחד מגרש<sup>115</sup>, ואחד כונס.

<sup>109</sup> ב"ש סי' ו ס"ק כז; אב"מ שם ס"ק ה וש"ש ש"ב פ"ב; מקור ברוך סי' מ, ע"פ ירושלמי כתובות פ"ב ה"י. וב"מ בתשב"ץ ח"ב סי' צא, ועי' שו"ת רש"א אהע"ז סי' ט.

<sup>110</sup> בית מאיר אהע"ז סי' ו סי"ג; צ"צ (ליובאוויץ) אהע"ז סי' יד אות ט; משיב דבר ח"ג סי' ה, שכשסומך על אחד אין זו הכרה לאחרים. ועי' אמרי משה סי' יא אות ו.

<sup>111</sup> שו"ת הריב"ש סי' מא ומב ותשב"ץ ח"ב סי' יט ותרוה"ד סי' רסז; דבר שמואל סי' שנה; שו"ת נוב"ת אהע"ז סי' מ; ערך שי אהע"ז סי' ד. אולם עיין בית מאיר אהע"ז סי' ד סוף סכ"ו שהולק על זה.

<sup>112</sup> שו"ע ונו"כ אבהע"ז לו ט

<sup>113</sup> לבוש שם ועיין בהמקנה קונט"א

<sup>114</sup> לומר שאינו ידוע לעדים, ואף שהשליח אומר לפי הזמן שזוכר קדמו קדושיו לקדושי אב, או שהאב אומר לפי זמן קדושיו קודמין, יש לומר דאינו נאמן על זה, כיון דלדידן מספקא לן אין האב נאמן להחליט את האסורה ולאוסרה לאחר, דאף שהאב טוען ברי לי, גם המקדש אפשר שיטעון ברי לפי הזמן, יש לומר דהוה ליה כתרי ותרי והבא עליה באשם תלוי קאי כדאיתא בכתובות (כב, ב), אבל בנתנה היא רשות לשלוחה שהיא בת דעת ויודעת הזמן שקידשה עצמה, וגם המקדש אפשר שידע הזמן שקדושיה קודמין לפי הזמן שאומרין שקידשה השליח, אם כן שניהם מצי טענו ברי לי דלא תצא, כמו בתרי ותרי ונישאת לאחר מעדים דלא תצא, והכי נקט אם אין יודעין היינו שבעצמן אין יודעין, אבל אם יודעין אפשר שיטענו שניהם ברי ונישאת לאחר מעדים דלא תצא, אבל בלא ברי אפילו יאמר אחד שבירי שקדושיו קדמו אין נאמנין. וצריך עיון אם נאמנין לומר באיזו זמן קידש באין לו עדים על זה, דבגרסת הראשונים בשניהם אם אין ידוע וצריך עיון. מיב קידושין שם יד

<sup>115</sup> לבוש שם ח"מ שם טו ב"ש יב